Test Booklet No.
परीक्षण पुस्तिका सं.

Subject : SOCIOLOGY
Code : 326 EMR
Medium : English and Marathi

Test Booklet Code
परीक्षण पुस्तिका कोड

C

(Do not open this Test Booklet until you are asked to do so)

(तुम्हाला असे करण्यास सांगितले जात नाही तोपर्यंत ही चाचणी पुस्तिका उघडू नका)

*Time Allowed : **45** minutes* *अनुमत वेळ : **45** मिनिटे*	*Maximum Marks : **200*** *कमाल गुण : **200***	*Total Questions : **50*** *एकूण प्रश्न : **50***	*Number of questions to be answered : **40*** *उत्तर द्यायच्या प्रश्नांची संख्या : **40***

Kindly read the Instructions given on this Page and Back Page carefully before attempting this Question Paper.
या प्रश्नपत्रिकेचा प्रयत्न करण्यापूर्वी कृपया या पृष्ठावर आणि मागील पृष्ठावर दिलेल्या सूचना काळजीपूर्वक वाचा.

Important Instructions for the Candidates :

1. This Test Booklet contains **50** questions printed in English and Marathi. Out of these, the candidate is required to answer any **40** questions. If a candidate answers more than 40 questions, the first 40 answered questions will be considered for evaluation.
2. When you are given the OMR Answer Sheet, fill in your particulars on it carefully with **blue/black** ball point pen only.
3. Use only Blue/Black Ball Point Pen for marking responses.
4. The CODE for this Test Booklet is **C**. Make sure that the CODE printed on the OMR Answer Sheet is the same as that on this Test Booklet. Also ensure that your Test Booklet No. and OMR Answer Sheet No. are exactly the same. In case of discrepancy, the candidate should immediately report the matter to the Invigilator for replacement of both the Test Booklet and the OMR Answer Sheet. No claim in this regard will be entertained after five minutes from the start of the examination.
5. Before attempting the question paper kindly check that this Test Booklet has total **28** pages and OMR Answer Sheet consists of one sheet. At the start of the examination within first five minutes, candidates are advised to ensure that all pages of Test Booklet and OMR Answer Sheet are properly printed and they are not damaged in any manner.
6. Each question has four answer options. Out of these four options choose the **MOST APPROPRIATE OPTION** and darken/blacken the corresponding circle on the OMR Answer Sheet with a Blue/Black Ball Point Pen.
7. Five (5) marks will be given for each correct answer. One (1) mark will be deducted for each incorrect answer. If more than one circle is found darkened/blackened for a question, then it will be considered as an incorrect answer. Unanswered questions will be given no mark.

P.T.O.

उमेदवारांसाठी महत्त्वाच्या सूचना :

1. चाचणी पुस्तिकेत इंग्रजी आणि मराठीमध्ये छापलेले **50** प्रश्न आहेत. यापैकी, उमेदवाराला कोणत्याही **40** प्रश्नांची उत्तरे देणे आवश्यक आहे. उमेदवाराने 40 पेक्षा जास्त प्रश्नांची उत्तरे दिल्यास, पहिल्या 40 प्रश्नांची उत्तरे मूल्यमापनासाठी विचारात घेतली जातील.
2. फक्त OMR उत्तरपत्रिकेत **निळ्या/काळ्या** बॉल पॉइंट पेनने तुमचे तपशील काळजीपूर्वक भरा .
3. प्रतिसाद चिन्हांकित करण्यासाठी फक्त निळा/काळा बॉल पॉइंट पेन वापरा.
4. या चाचणी पुस्तिकेचा **कोड C** आहे . OMR उत्तरपत्रिकेवर मुद्रित केलेला CODE या चाचणी पुस्तिकेवरील **कोड** सारखाच असल्याची खात्री करा. तसेच तुमची चाचणी पुस्तिका क्रमांक आणि OMR उत्तरपत्रिका सारखीच असल्याची खात्री करा. विसंगती आढळल्यास, उमेदवाराने चाचणी पुस्तिका आणि OMR उत्तरपत्रिका या दोन्ही बदलण्यासाठी तत्काळ पर्यवेक्षकाकडे प्रकरणाचा अहवाल द्यावा. परीक्षा सुरू झाल्यापासून पाच मिनिटांनंतर यासंदर्भातील कोणताही दावा मान्य केला जाणार नाही.
5. प्रश्नपत्रिकेचा प्रयत्न करण्यापूर्वी कृपया तपासा की या चाचणी पुस्तिकेत एकूण **28** पृष्ठे आहेत आणि OMR उत्तरपत्रिकेत एक पत्रक आहे. परीक्षेच्या सुरूवातीस पहिल्या पाच मिनिटांत, उमेदवारांना चाचणी पुस्तिकेची आणि OMR उत्तरपत्रिकेची सर्व पाने योग्यरित्या छापली गेली आहेत आणि त्यांची कोणत्याही प्रकारे हानी होणार नाही याची खात्री करण्याचा सल्ला दिला जातो.
6. प्रत्येक प्रश्नाला चार पर्याय आहेत. या चार पर्यायांपैकी **सर्वात योग्य पर्याय** निवडा आणि OMR उत्तरपत्रिकेवरील संबंधित वर्तुळ निळ्या/काळ्या बॉल पॉइंट पेनने गडद/काळे करा.
7. प्रत्येक बरोबर उत्तरासाठी पाच (5) गुण दिले जातील. प्रत्येक चुकीच्या उत्तरासाठी एक (1) गुण वजा केला जाईल. एका प्रश्नासाठी एकापेक्षा जास्त वर्तुळ गडद/काळे केलेले आढळल्यास ते चुकीचे उत्तर मानले जाईल. अनुत्तरीत प्रश्नांना मार्क दिले जाणार नाहीत.

कृ.पृ.प.

Name of the Candidate (in Capital Letters) : _____
उमेदवाराचे नाव (कॅपिटल लेटर्समध्ये) :

Application Number (in figures) : _____
अर्ज क्रमांक (आकृतींमध्ये) :

Roll Number (in figures) : _____
रोल नंबर (आकृतींमध्ये) :

Centre of Examination (in Capital Letters) : _____
परीक्षा केंद्र (कॅपिटल लेटर्समध्ये) :

Candidate's Signature : _____ Invigilator's Signature : _____
उमेदवाराची स्वाक्षरी : निरीक्षकांची स्वाक्षरी :

Facsimile signature stamp of Centre Superintendent : _____
केंद्र अधीक्षकांच्या प्रतिकृती स्वाक्षरीचा शिक्का :

1. Which of the following Sociologists argued that Sociology helps in understanding the links and connections between "personal troubles" and "social issues" ?

(1) Durkheim

(2) C.W. Mills

(3) Bourdieu

(4) Weber

2. Which programme of the Government of India directly targets at improving sex-ratio ?

(1) Widow Pension

(2) Pre-Natal Diagnostic Techniques (Regulation and Prevention of Misuse) Act

(3) Beti Bachao Beti Padhao

(4) Sukanya Samriddhi Yojana

3. Which of the following statements is true about Colonialism in India ?

(1) Parochialism gave birth to Colonialism in India.

(2) Colonialism gave birth to Nationalism in India.

(3) Urban poor were the main carriers of Nationalism in Colonial India.

(4) Capitalist economic changes in India were not related to Colonialism.

4. Match the following terms (**List-I)** with their description (**List-II)** :

List-I (Terms)	**List-II (Descriptions)**
(A) Varna system	(I) Process of adopting higher caste practices
(B) Scheduled Castes	(II) Four-fold division of society
(C) Sanskritisation	(III) Opposed to Hindu society
(D) Resistance Tribes	(IV) Recognised by Govt. of India Act, 1935

Choose the correct answer from the options given below :

(1) (A) - (I), (B) - (II), (C) - (III), (D) - (IV)

(2) (A) - (II), (B) - (III), (C) - (I), (D) - (IV)

(3) (A) - (IV), (B) - (II), (C) - (I), (D) - (III)

(4) (A) - (II), (B) - (IV), (C) - (I), (D) - (III)

SPACE FOR ROUGH WORK

1. खालीलपैकी कोणत्या समाजशास्त्रज्ञाने असा युक्तिवाद केला की समाजशास्त्र "वैयक्तिक समस्या" आणि "सामाजिक समस्या" यांच्यातील दुवे आणि संबंध समजून घेण्यास मदत करते ?

(1) दुर्खेम

(2) सी.डब्ल्यू. मिल्स

(3) बॉर्ड्यू

(4) वेबर

2. भारत सरकारच्या कोणत्या कार्यक्रमाचे थेट लक्ष्य लिंग गुणोत्तर सुधारणे हे आहे ?

(1) विधवा निवृत्तीवेतन

(2) प्रसूतीपूर्व निदान तंत्रे (दुरुपयोगाचे नियमन आणि प्रतिबंध) कायदा

(3) बेटी बचाओ बेटी पढाओ

(4) सुकन्या समृद्धी योजना

3. भारतातील वसाहतवादाबद्दल खालीलपैकी कोणती विधाने खरी आहेत ?

(1) संकुचिततावादाने भारतात वसाहतवादाला जन्म दिला

(2) वसाहतवादाने भारतात राष्ट्रवादाला जन्म दिला

(3) शहरी गरीब हे वसाहतवादी भारतातील राष्ट्रवादाचे मुख्य वाहक होते.

(4) भारतातील भांडवलशाही आर्थिक बदलांचा वसाहतवादाशी संबंध नव्हता

4. खालील संज्ञा (**यादी-I**) त्यांच्या वर्णनाशी (**यादी-II**) जुळवून घ्या.

यादी-I (विशीष्ट शब्द)	**यादी-II (वर्णन)**
(A) वर्ण प्रणाली	(I) उच्च जातीच्या प्रथा स्वीकारण्याची प्रक्रिया
(B) अनुसूचित जाती	(II) समाजाची चारस्तरावर विभागणी
(C) संस्कृतकरण	(III) हिंदू समाजाच्या विरोधात
(D) प्रतिकार जमाती	(IV) भारतीय कायदा, 1935 नुसार सरकारने मान्यता दिली

खाली दिलेल्या पर्यायांमधून योग्य उत्तर निवडा.

(1) (A) - (I), (B) - (II), (C) - (III), (D) - (IV)

(2) (A) - (II), (B) - (III), (C) - (I), (D) - (IV)

(3) (A) - (IV), (B) - (II), (C) - (I), (D) - (III)

(4) (A) - (II), (B) - (IV), (C) - (I), (D) - (III)

SPACE FOR ROUGH WORK

5. Which of the following are arguments given by Alfred Gell to explain the significance of market beyond its economic function ?

(A) Layout of the market symbolises the hierarchical inter-group social relations of that region.

(B) Few goods are free in the market for groups lower in the hierarchy.

(C) Different social groups are located according to their position in the caste hierarchy and hierarchical market system.

(D) Interactions between tribals and non-tribal traders are based on social inequalities.

Choose the correct answer from the options given below :

(1) (A), (B) and (D) only

(2) (A) and (C) only

(3) (A), (B), (C) and (D)

(4) (A), (C) and (D) only

6. Which of the following principles are applied to maintain caste based restrictions ?

(A) Birth

(B) Marriage

(C) Food Sharing

(D) Occupation

Choose the correct answer from the options given below :

(1) (A), (B) and (D) only

(2) (A), (B) and (C) only

(3) (A), (B), (C) and (D)

(4) (B), (C) and (D) only

7. How has national development impacted tribal development ?

(A) Tribal areas located in mineral rich and forest covered parts of the country paid a disproportionately high price for development.

(B) Large dams, factories and mines were built in Nehruvian era.

(C) Tribals were dispossessed of their land for setting up hydroelectric power plants.

(D) These developments benefitted the tribes at the expense of others.

Choose the correct answer from the options given below :

(1) (A), (B), (C) and (D)

(2) (A), (C) and (D) only

(3) (A), (B) and (C) only

(4) (B), (C) and (D) only

SPACE FOR ROUGH WORK

5. आर्थिक कार्याच्या पलीकडे बाजाराचे महत्त्व स्पष्ट करण्यासाठी अल्फ्रेड गेल यांनी खालीलपैकी कोणते युक्तिवाद दिले आहेत ?

(A) बाजाराची मांडणी त्या प्रदेशातील श्रेणीबद्ध आंतरगट सामाजिक संबंधांचे प्रतीक आहे.

(B) पदानुक्रमातील खालच्या गटांसाठी बाजारात काही वस्तू मोफत आहेत

(C) जातीचे पदानुक्रम आणि श्रेणीबद्ध बाजार व्यवस्थेतील त्यांच्या स्थानानुसार विविध सामाजिक गट स्थित आहेत.

(D) आदिवासी आणि बिगर आदिवासी व्यापाऱ्यांमधील संवाद सामाजिक असमानतेवर आधारित आहेत

खाली दिलेल्या पर्यायांमधून योग्य उत्तर निवडा.

(1) (A), (B) आणि (D) केवळ

(2) (A) आणि (C) केवळ

(3) (A), (B), (C) आणि (D)

(4) (A), (C) आणि (D) केवळ

6. जातीवर आधारित निर्बंध कायम ठेवण्यासाठी खालीलपैकी कोणती तत्त्वे लागू केली जातात ?

(A) जन्म

(B) विवाह

(C) खाद्यपदार्थांची देवाणघेवाण

(D) व्यवसाय

खाली दिलेल्या पर्यायांमधून योग्य उत्तर निवडा.

(1) (A), (B) आणि (D) फक्त

(2) (A), (B) आणि (C) फक्त

(3) (A), (B), (C) आणि (D)

(4) (B), (C) आणि (D) फक्त

7. राष्ट्रीय विकासाचा आदिवासी विकासावर कसा परिणाम झाला आहे ?

(A) देशातील खनिज समृद्ध आणि जंगलांनी आच्छादलेल्या भागांमध्ये असलेल्या आदिवासी भागांना विकासासाठी असमान प्रमाणात मोठी किंमत मोजावी लागली

(B) नेहरूवादी काळात मोठी धरणे, कारखाने आणि खाणी बांधल्या गेल्या.

(C) जलविद्युत प्रकल्प उभारण्यासाठी आदिवासींना त्यांच्या जमिनीवरून बेदखल करण्यात आले

(D) या घडामोडींचा फायदा इतरांच्या मोबदल्यात जमातींना झाला

खाली दिलेल्या पर्यायांमधून योग्य उत्तर निवडा.

(1) (A), (B), (C) आणि (D)

(2) (A), (C) आणि (D) फक्त

(3) (A), (B) आणि (C) फक्त

(4) (B), (C) आणि (D) फक्त

SPACE FOR ROUGH WORK

8. Which of the following statements are true about stereotypes ?

(A) Stereotypes are often applied to ethnic and racial groups.

(B) Stereotypes fix whole groups into single entity.

(C) Stereotypes refuse to recognise the variation across individuals.

(D) Stereotypes are partly colonial constructs.

Choose the correct answer from the options given below :

(1) (A), (B) and (D) only

(2) (A), (B) and (C) only

(3) (A), (B), (C) and (D)

(4) (B), (C) and (D) only

9. In every society, some individuals have a greater share of valued resources – money, property, education, prestige etc., – than others. These social resources can be divided into different forms of capital. Identify them from the following.

(A) Economic capital

(B) Cultural capital

(C) Social capital

(D) Educational capital

Choose the correct answer from the options given below :

(1) (A), (B) and (D) only

(2) (A), (B), (C) and (D)

(3) (A), (C) and (D) only

(4) (B), (C) and (D) only

10. In which year did the first Backward Classes Commission headed by Kaka Kalelkar submit its report ?

(1) 1956

(2) 1953

(3) 1950

(4) 1958

11. Which of the following arguments are correct about tribes in India ?

(A) Adivasis were always the oppressed group, as they are now.

(B) Tribes were absorbed in Hindu society through Sanskritisation.

(C) Tribes occupied a special trade niche, trading forest produce, salt and elephants.

(D) Adivasis often exercised dominance over the plains people through their capacity to raid them.

Choose the correct answer from the options given below :

(1) (A), (B) and (D) only

(2) (B), (C) and (D) only

(3) (A), (B), (C) and (D)

(4) (A), (C) and (D) only

SPACE FOR ROUGH WORK

8. खालीलपैकी कोणती विधाने रूढिबद्धतेबद्दल बरोबर आहेत ?

(A) रूढिबद्ध पद्धती बऱ्याचदा मानव वंशविषयक आणि वांशिक गटांना लागू केल्या जातात.

(B) रूढीवादी पद्धती संपूर्ण गटांना एकाच घटकामध्ये निश्चित करतात

(C) रूढीवादी पद्धती व्यक्तींमधील फरक ओळखण्यास नकार देतात

(D) रूढीवादी पद्धती या अंशतः वसाहतवादी रचना आहेत.

खाली दिलेल्या पर्यायांमधून योग्य उत्तर निवडा.

(1) (A), (B) आणि (D) फक्त

(2) (A), (B) आणि (C) फक्त

(3) (A), (B), (C) आणि (D)

(4) (B), (C) आणि (D) फक्त

9. प्रत्येक समाजात, काही व्यक्तींकडे इतरांपेक्षा पैसा, मालमत्ता, शिक्षण, प्रतिष्ठा इत्यादी मौल्यवान संसाधनांचा मोठा वाटा असतो. ही सामाजिक संसाधने भांडवलाच्या विविध प्रकारांमध्ये विभागली जाऊ शकतात..खालील गोष्टींमधून त्यांची ओळख पटवा.

(A) आर्थिक भांडवल

(B) सांस्कृतिक भांडवल

(C) सामाजिक भांडवल

(D) शैक्षणिक भांडवल

खाली दिलेल्या पर्यायांमधून योग्य उत्तर निवडा.

(1) (A), (B) आणि (D) फक्त

(2) (A), (B), (C) आणि (D)

(3) (A), (C) आणि (D) फक्त

(4) (B), (C) आणि (D) फक्त

10. काका कालेलकर यांच्या अध्यक्षतेखालील पहिल्या मागासवर्गीय आयोगाने आपला अहवाल कोणत्या वर्षी सादर केला ?

(1) 1956

(2) 1953

(3) 1950

(4) 1958

11. भारतातील जमातींबाबत खालीलपैकी कोणता युक्तिवाद योग्य आहे ?

(A) आदिवासी नेहमीच शोषित गट होते, जसे ते आता आहेत

(B) संस्कृतकरणाच्या माध्यमातून जमातींना हिंदू समाजात सामावून घेण्यात आले

(C) आदिवासींनी विशीष्ट उत्पादने, वन उत्पादने, मीठ आणि हत्तींचा व्यापार करत विशेष व्यापार केला

(D) आदिवासी अनेकदा मैदानी लोकांवर हल्ला करण्याच्या त्यांच्या क्षमतेद्वारे वर्चस्व गाजवत असत.

खाली दिलेल्या पर्यायांमधून योग्य उत्तर निवडा.

(1) (A), (B) आणि (D) केवळ

(2) (B), (C) आणि (D) केवळ

(3) (A), (B), (C) आणि (D)

(4) (A), (C) आणि (D) केवळ

SPACE FOR ROUGH WORK

12. What was the opinion of Dr. B.R. Ambedkar about local self-government during the drafting of the Constitution ?

(1) He believed that local elites and upper castes would exploit the downtrodden masses further.

(2) He thought that local self-government will empower the downtrodden masses.

(3) He believed that local self-government will ensure equal representation of all social groups.

(4) He believed that local self-government will lead to economic prosperity.

13. Which of the following is ***not*** an example of community identity ?

(1) Membership of family

(2) Membership of religious group

(3) Membership of a professional group

(4) Membership of caste group

14. Which of the following Articles of the Constitution of India, provides for the Right of Minorities to establish and administer educational institutions of their own and that the State shall not discriminate in granting aid to such educational institutions ?

(1) Article 21 (2) Article 29

(3) Article 30 (4) Article 25

15. Which of the following statements about Communalism are correct ?

(A) Communal means something related to a community.

(B) Communalism is about religion, not politics.

(C) A devout believer may or may not be communal.

(D) Communalism results in constructing identity of large and diverse groups as singular and homogeneous.

Choose the correct answer from the options given below :

(1) (A), (B) and (D) only (2) (A), (B) and (C) only

(3) (A), (C) and (D) only (4) (B), (C) and (D) only

16. On account of which of the following identity markers, do people often face discrimination and exclusion ?

(A) Gender

(B) Ethnicity

(C) Disability

(D) Caste

Choose the correct answer from the options given below :

(1) (A), (C) and (D) only (2) (A), (B) and (D) only

(3) (A), (B), (C) and (D) (4) (B), (C) and (D) only

SPACE FOR ROUGH WORK

12. डॉ. बी.आर.आंबेडकरांनी संविधानाचा मसुदा तयार करताना स्थानिक स्वराज्याविषयी काय मत सांगितले होते ?

(1) त्यांचा असा विश्वास होता की स्थानिक उच्चभ्रू आणि उच्च जाती दलित जनतेचे आणखी शोषण करतील

(2) त्यांना वाटले की स्थानिक स्वराज्य हे वंचित जनतेला सक्षम करेल

(3) स्थानिक स्वराज्य सर्व सामाजिक गटांचे समान प्रतिनिधित्व सुनिश्चित करेल असा त्यांचा विश्वास होता

(4) स्थानिक स्वराज्यामुळे आर्थिक समृद्धी होईल असा त्यांचा विश्वास होता

13. खालीलपैकी कोणते सामुदायिक ओळखीचे उदाहरण नाही ?

(1) कुटुंबाचे सदस्यत्व (2) धार्मिक गटाचे सदस्यत्व

(3) व्यावसायिक गटाचे सदस्यत्व (4) जाती गटाचे सदस्यत्व

14. भारतीय राज्यघटनेच्या खालीलपैकी कोणत्या कलमात अल्पसंख्याकांना त्यांच्या स्वतःच्या शैक्षणिक संस्था स्थापन करण्याच्या आणि त्यांचे प्रशासन करण्याच्या अधिकाराची तरतूद आहे आणि अशा शैक्षणिक संस्थांना मदत देण्यात राज्य भेदभाव करणार नाही ?

(1) कलम 21 (2) कलम 29

(3) कलम 30 (4) कलम 25

15. सांप्रदायिकतेविषयी खालीलपैकी कोणती विधाने योग्य आहेत ?

(A) सांप्रदायिक म्हणजे एखाद्या समुदायाशी संबंधित काहीतरी

(B) जातीयवाद हा धर्माशी संबंधित आहे, राजकारणाशी नाही

(C) श्रद्धाळू व्यक्ती सांप्रदायिक असू शकते किंवा नसूही शकते.

(D) जातीयवादामुळे मोठ्या आणि वैविध्यपूर्ण गटांची एकसंध आणि एकसंध अशी ओळख निर्माण होते

खाली दिलेल्या पर्यायांमधून योग्य उत्तर निवडा.

(1) (A), (B) आणि (D) केवळ

(2) (A), (B) आणि (C) केवळ

(3) (A), (C) आणि (D) केवळ

(4) (B), (C) आणि (D) केवळ

16. खालीलपैकी कोणत्या ओळख चिन्हकामुळे लोकांना अनेकदा भेदभाव आणि बहिष्काराचा सामना करावा लागतो ?

(A) लिंगभेद

(B) जातीयता

(C) अपंगत्व

(D) जातीपाती

खाली दिलेल्या पर्यायांमधून योग्य उत्तर निवडा.

(1) (A), (C) आणि (D) केवळ (2) (A), (B) आणि (D) केवळ

(3) (A), (B), (C) आणि (D) (4) (B), (C) आणि (D) केवळ

SPACE FOR ROUGH WORK

17. Which of the following are true about Gram Sabha in Panchayati Raj ?

(A) The Gram Sabha collects central taxes from the village.

(B) The Gram Sabha consists of the entire body of citizens in a village.

(C) The Gram Sabha is the general body that elects the local government.

(D) The Gram Sabha participates in village-level development activities.

Choose the correct answer from the options given below :

(1) (A), (B) and (D) only

(2) (A), (B) and (C) only

(3) (A), (B), (C) and (D)

(4) (B), (C) and (D) only

18. How did the Supreme Court enhance Fundamental Rights, particularly relating to the Right to Life under Article 21 ?

(1) By restricting individual liberty.

(2) By narrowing the scope of Article 20.

(3) By expanding the interpretation to include various aspects of a quality life.

(4) By expanding the scope of Fundamental Duties.

19. Who amongst the following Sociologists remarked that tribal institutions in themselves need not necessarily be democratic in their structure and functioning ?

(1) Tiplut Nongbri (2) Virginius Xaxa

(3) Verrier Elwin (4) G.S. Ghurye

20. Match **List-I** with **List-II**.

List-I (Dominant Caste)	**List-II (Region)**
(A) Rajputs	(I) Andhra Pradesh
(B) Lingayats	(II) Punjab
(C) Jat Sikhs	(III) Karnataka
(D) Kammas	(IV) Uttar Pradesh

Choose the correct answer from the options given below :

(1) (A) - (IV), (B) - (III), (C) - (II), (D) - (I)

(2) (A) - (III), (B) - (I), (C) - (II), (D) - (IV)

(3) (A) - (I), (B) - (IV), (C) - (II), (D) - (III)

(4) (A) - (II), (B) - (IV), (C) - (III), (D) - (I)

SPACE FOR ROUGH WORK

17. पंचायती राजमधील ग्रामसभेबाबत खालीलपैकी कोणते खरे आहे ?

(A) ग्रामसभा गावातून केंद्रीय कर गोळा करते.

(B) ग्रामसभेमध्ये गावातील नागरिकांचा संपूर्ण गट असतो.

(C) ग्रामसभा ही स्थानिक सरकारची निवड करणारी सर्वसाधारण संस्था आहे.

(D) ग्रामसभेचा ग्रामस्तरीय विकास उपक्रमांमध्ये सहभाग असतो

खाली दिलेल्या पर्यायांमधून योग्य उत्तर निवडा.

(1) (A), (B) आणि (D) केवळ

(2) (A), (B) आणि (C) केवळ

(3) (A), (B), (C) आणि (D)

(4) (B), (C) आणि (D) केवळ

18. सर्वोच्च न्यायालयाने मूलभूत हक्क, विशेषतः कलम 21 अंतर्गत जीवनाच्या अधिकाराशी संबंधित, कसे वाढवले ?

(1) वैयक्तिक स्वातंत्र्यावर मर्यादा घालून

(2) कलम 20 ची व्याप्ती कमी करून

(3) दर्जेदार जीवनाच्या विविध पैलूंचा समावेश करण्यासाठी व्याख्येचा विस्तार करून

(4) मूलभूत कर्तव्यांची व्याप्ती वाढवून

19. खालीलपैकी कोणत्या समाजशास्त्रज्ञांनी असे म्हटले आहे की आदिवासी संस्था त्यांच्या संरचनेत आणि कार्यात लोकशाही असणे आवश्यक नाही ?

(1) टिपलुट नोंगबरी

(2) व्हर्जिनियस झक्सा

(3) व्हेरियर एल्विन

(4) जी.एस.घुर्ये

20. पहिल्या यादीसह दुसऱ्या यादीशी जुळवून घ्या

यादी-I (प्रबळ जाती)	**यादी-II (प्रदेश)**
(A) राजपूत	(I) आंध्र प्रदेश
(B) लिंगायत	(II) पंजाब
(C) जाट शीख	(III) कर्नाटक
(D) कम्मा	(IV) उत्तर प्रदेश

खाली दिलेल्या पर्यायांमधून योग्य उत्तर निवडा.

(1) (A) - (IV), (B) - (III), (C) - (II), (D) - (I)

(2) (A) - (III), (B) - (I), (C) - (II), (D) - (IV)

(3) (A) - (I), (B) - (IV), (C) - (II), (D) - (III)

(4) (A) - (II), (B) - (IV), (C) - (III), (D) - (I)

SPACE FOR ROUGH WORK

21. Which of the following festivals are related to agriculture ?

(A) Bihu
(B) Baisakhi
(C) Holi
(D) Pongal

Choose the correct answer from the options given below :

(1) (A), (B) and (D) only
(2) (A), (B) and (C) only
(3) (A), (B), (C) and (D)
(4) (B), (C) and (D) only

22. Which of the following are the indicators of globalisation of agriculture ?

(A) Contract farming
(B) Increased dependence of farmers on fertilisers and pesticides
(C) Promotion of indigenous knowledge for agriculture
(D) Entry of multinationals into agricultural sector

Choose the correct answer from the options given below :

(1) (A), (B) and (C) only
(2) (A), (B) and (D) only
(3) (A), (B), (C) and (D)
(4) (B), (C) and (D) only

23. Under which of the following systems is all work broken down into its smallest repetitive elements and divided amongst the workers ?

(1) Binary System
(2) Corporate System
(3) Flexi System
(4) Scientific Management System

24. Match the concepts (**List-I**) with their respective descriptions (**List-II**) :

List-I (Concepts)	**List-II (Descriptions)**
(A) Liberalisation	(I) Economy based on information and technology
(B) Transnational Corporations	(II) Mixing of global and local culture
(C) Glocalisation	(III) Companies producing goods and services in multiple countries
(D) Weightless Economy	(IV) Opening up of the economy to the global markets

Choose the correct answer from the options given below :

(1) (A) - (I), (B) - (II), (C) - (III), (D) - (IV)
(2) (A) - (IV), (B) - (II), (C) - (III), (D) - (I)
(3) (A) - (IV), (B) - (III), (C) - (II), (D) - (I)
(4) (A) - (III), (B) - (IV), (C) - (I), (D) - (II)

SPACE FOR ROUGH WORK

21. खालीलपैकी कोणता सण शेतीशी संबंधित आहे ?

(A) बिहू (B) बैसाखी

(C) होळी (D) पोंगल

खाली दिलेल्या पर्यायांमधून योग्य उत्तर निवडा.

(1) (A), (B) आणि (D) केवळ (2) (A), (B) आणि (C) केवळ

(3) (A), (B), (C) आणि (D) (4) (B), (C) आणि (D) केवळ

22. खालीलपैकी कोणते कृषीच्या जागतिकीकरणाचे निर्देशक आहेत ?

(A) कंत्राटी शेती

(B) खते आणि कीटकनाशकांवर शेतकऱ्यांचे अवलंबित्व वाढले

(C) शेतीसाठी स्वदेशी ज्ञानाला प्रोत्साहन

(D) कृषी क्षेत्रात बहुराष्ट्रीय कंपन्यांचा प्रवेश

खाली दिलेल्या पर्यायांमधून योग्य उत्तर निवडा.

(1) (A), (B) आणि (C) केवळ (2) (A), (B) आणि (D) केवळ

(3) (A), (B), (C) आणि (D) (4) (B), (C) आणि (D) केवळ

23. खालीलपैकी कोणत्या प्रणाली अंतर्गत, सर्व कामे त्याच्या सर्वात लहान पुनरावृत्ती घटकांमध्ये विभागली जातात आणि कामगारांमध्ये विभागली जातात ?

(1) द्वैती प्रणाली (2) कॉर्पोरेट प्रणाली

(3) फ्लेक्सी प्रणाली (4) वैज्ञानिक व्यवस्थापन प्रणाली

24. संकल्पना (यादी-I) त्यांच्या संबंधित वर्णनांशी (यादी-II) योग्य जोड्या जुळवा : -

यादी-I (संकल्पना)	**यादी-II (वर्णन)**
(A) उदारीकरण	(I) माहिती आणि तंत्रज्ञानावर आधारित अर्थव्यवस्था
(B) बहुराष्ट्रीय महामंडळे	(II) जागतिक आणि स्थानिक संस्कृतीचे मिश्रण
(C) ग्लोकलायझेशन	(III) अनेक देशांमध्ये वस्तू आणि सेवांची निर्मिती करणाऱ्या कंपन्या
(D) भाररहित अर्थव्यवस्था	(IV) अर्थव्यवस्थेला जागतिक बाजारपेठेसाठी खुले करणे

खाली दिलेल्या पर्यायांमधून योग्य उत्तर निवडा.

(1) (A) - (I), (B) - (II), (C) - (III), (D) - (IV)

(2) (A) - (IV), (B) - (II), (C) - (III), (D) - (I)

(3) (A) - (IV), (B) - (III), (C) - (II), (D) - (I)

(4) (A) - (III), (B) - (IV), (C) - (I), (D) - (II)

SPACE FOR ROUGH WORK

25. Who among the following is credited with the invention of the printing press ?

(1) Leonardo da Vinci

(2) Johann Gutenberg

(3) Galileo Galilei

(4) Isaac Newton

26. Match the following individuals with their contributions to Indian media.

List-I (Individuals)	**List-II (Contributions)**
(A) Raja Rammohun Roy	(I) Started the Bombay Samachar
(B) Fardoonji Murzban	(II) Encourged media to act as a watchdog of democracy
(C) Ishwar Chandra Vidyasagar	(III) Started the Shome Prakash
(D) Jawaharlal Nehru	(IV) Started the Sambad-Kaumudi

Choose the correct answer from the options given below :

(1) (A) - (I), (B) - (II), (C) - (III), (D) - (IV)

(2) (A) - (I), (B) - (III), (C) - (II), (D) - (IV)

(3) (A) - (IV), (B) - (II), (C) - (I), (D) - (III)

(4) (A) - (IV), (B) - (I), (C) - (III), (D) - (II)

27. The Chipko Movement is an example of

(1) Peasant Movement

(2) Workers Movement

(3) Ecological Movement

(4) Dalit Movement

28. In South Bihar, the locals have a common resentment against migrant traders and moneylenders. What are these migrant groups known as ?

(1) Nakarattars

(2) Adivasis

(3) Dikus

(4) Oraons

SPACE FOR ROUGH WORK

25. खालीलपैकी छापखान्याच्या शोधाचे श्रेय कोणाला दिले जाते ?

(1) लिओनार्डो दा विंची

(2) जोहान गुटेनबर्ग

(3) गॅलिलिओ गॅलिली

(4) आयझॅक न्यूटन

26. भारतीय प्रसारमाध्यमांमधील त्यांच्या योगदानाशी खालील व्यक्तींची जुळवाजुळव करा.

यादी-I (व्यक्ति)	**यादी-II (योगदान)**
(A) राजा राममोहन रॉय	(I) बॉम्बे समाचारची सुरुवात केली
(B) फरदूनजी मुर्ज़बान	(II) लोकशाहीचा पहारेकरी म्हणून काम करण्यासाठी प्रसारमाध्यमांना प्रोत्साहित केले
(C) ईश्वर चंद्र विद्यासागर	(III) शोम प्रकाशची सुरुवात केली
(D) जवाहरलाल नेहरू	(IV) संवाद-कौमुदीची सुरुवात केली

खाली दिलेल्या पर्यायांमधून योग्य उत्तर निवडा.

(1) (A) - (I), (B) - (II), (C) - (III), (D) - (IV)

(2) (A) - (I), (B) - (III), (C) - (II), (D) - (IV)

(3) (A) - (IV), (B) - (II), (C) - (I), (D) - (III)

(4) (A) - (IV), (B) - (I), (C) - (III), (D) - (II)

27. चिपको चळवळ हे एक _____ चे उदाहरण आहे –

(1) शेतकरी चळवळ

(2) कामगार चळवळ

(3) पर्यावरणीय चळवळ

(4) दलित चळवळ

28. दक्षिण बिहारमध्ये स्थलांतरित व्यापारी आणि सावकार यांच्याविरोधात स्थानिकांमध्ये एकसमान नाराजी आहे.या स्थलांतरित गटांना काय म्हणतात ?

(1) नकाराट्टारस (Nakarattars)

(2) आदिवासी (Adivasis)

(3) डिकस (Dikus)

(4) ओराओन्स (Oraons)

SPACE FOR ROUGH WORK

29. According to one of the theories of social movements, social conflict arises when a social group feels that it is worse off than others around it. What is this theory known as ?

(1) Theory of Relative Deprivation

(2) Theory of Reformative Action

(3) Theory of Redemptive Action

(4) Theory of Resource Mobilization

30. Which of the following characteristics are associated with the Women's Movement of post-1947 ?

(A) Involvement of women in nation building task

(B) Growth of autonomous women's movement

(C) All women suffer discrimination at uniform level

(D) Change in ideology and organizational strategy

Choose the correct answer from the options given below :

(1) (A), (B) and (D) only

(2) (A), (B) and (C) only

(3) (A), (B), (C) and (D)

(4) (B), (C) and (D) only

31. Match **List-I** with **List-II** :

List-I (Name of Sociologists)	**List-II (Work)**
(A) Nicholas Dirks	(I) Family, Kinship and Marriage in India
(B) Louis Dumont	(II) Homo-Hierarchicus-The Caste System and its Implications
(C) Patricia Uberoi	(III) Castes of Mind : Colonialism and the Making of Modern India
(D) Andre Beteille	(IV) The Reproduction of Inequality : Occupation, Caste and Family

Choose the correct answer from the options given below :

(1) (A) - (II), (B) - (I), (C) - (IV), (D) - (III)

(2) (A) - (I), (B) - (III), (C) - (IV), (D) - (II)

(3) (A) - (III), (B) - (II), (C) - (I), (D) - (IV)

(4) (A) - (IV), (B) - (II), (C) - (I), (D) - (III)

SPACE FOR ROUGH WORK

29. सामाजिक चळवळीतील एका सिद्धांतानुसार, सामाजिक संघर्ष तेव्हा उद्भवतो जेव्हा एखाद्या सामाजिक गटाला असे वाटते की तो त्याच्या सभोवतालच्या इतरांपेक्षा वाईट स्थितीत आहे..या सिद्धांताला काय म्हणतात ?

(1) सापेक्ष वंचिततेचा सिद्धांत

(2) सुधारात्मक कृतीचा सिद्धांत

(3) बचावात्मक कृतीचा सिद्धांत

(4) संसाधन एकत्रीकरणाचा सिद्धांत

30. खालीलपैकी कोणती वैशिष्ट्ये 1947 नंतरच्या महिला चळवळीशी संबंधित आहेत ?

(A) राष्ट्र उभारणीच्या कार्यात महिलांचा सहभाग

(B) स्वायत्त महिला चळवळीची वाढ

(C) सर्व महिलांना एकसमान स्तरावर भेदभाव सहन करावा लागतो

(D) विचारधारा आणि संघटनात्मक धोरणात बदल

खाली दिलेल्या पर्यायांमधून योग्य उत्तर निवडा.

(1) (A), (B) आणि (D) केवळ

(2) (A), (B) आणि (C) केवळ

(3) (A), (B), (C) आणि (D)

(4) (B), (C) आणि (D) केवळ

31. पहिल्या यादीसह दुसऱ्या यादीशी जुळवून घ्या

यादी-I (समाजशास्त्रज्ञांची नावे)	**यादी-II (व त्याची कामे)**
(A) निकोलस डर्क्स	(I) भारतातील कुटुंब, नातेसंबंध आणि विवाह
(B) लुईस डुमोंट	(II) होमो-पदानुक्रम-जातिव्यवस्था आणि त्याचे परिणाम
(C) पेट्रीसिया उबेरॉय	(III) मनाच्या जाती : वसाहतवाद आणि आधुनिक भारताची निर्मिती
(D) आंद्रे बेटेइल	(IV) असमानतेचे पुनरुत्पादन : व्यवसाय, जात आणि कुटुंब

खाली दिलेल्या पर्यायांमधून योग्य उत्तर निवडा.

(1) (A) - (II), (B) - (I), (C) - (IV), (D) - (III)

(2) (A) - (I), (B) - (III), (C) - (IV), (D) - (II)

(3) (A) - (III), (B) - (II), (C) - (I), (D) - (IV)

(4) (A) - (IV), (B) - (II), (C) - (I), (D) - (III)

SPACE FOR ROUGH WORK

32. Match the following concepts **(List-I)** with their appropriate description **(List-II)** :

List-I (Concepts)	**List-II (Definition)**
(A) Fertility Rate	(I) Number of live births per 1000 women in the child bearing age group
(B) Total Fertility Rate	(II) Total number of live births that a hypothetical woman would have during her entire reproductive years
(C) Infant Mortality Rate	(III) Total number of women who die in childbirth per 1000 live births
(D) Maternal Mortality Rate	(IV) Number of deaths of babies before the age of one year per 1000 live births

Choose the correct answer from the options given below :

(1) (A) - (I), (B) - (II), (C) - (III), (D) - (IV)

(2) (A) - (I), (B) - (III), (C) - (II), (D) - (IV)

(3) (A) - (I), (B) - (II), (C) - (IV), (D) - (III)

(4) (A) - (III), (B) - (IV), (C) - (I), (D) - (II)

33. The statement "The changes brought about in Indian society and culture as a result of over 150 years of British Rule, the term subsuming changes occurring at different levels...technology, institutions, ideology and values" refers to the process of _____.

Fill in the blank with the correct answer from the options given below.

(1) Sanskritisation (2) Colonisation

(3) Westernisation (4) Secularisation

34. In Begum Rokeya Sakhawat's book ''Sultana's Dream'' we find the following excerpt, ''Where are the men ?..., where they ought to be...we shut our men indoors...just as we are kept in the zenana ?'' What do these lines describe ?

(1) Double standard imposed by male dominated society

(2) Comparison of work done by men and women in a male dominated society

(3) Reversal of roles of Gender

(4) Challenging patriarchy

SPACE FOR ROUGH WORK

32. खालील संकल्पना (यादी-I) यांच्या (यादी-II) च्या योग्य वर्णनाशी जोळया लावा

यादी-I (संकल्पना)	**यादी-II (व्याख्या)**
(A) प्रजनन दर	(I) जन्म देणाऱ्या वयोगटातील 1000 महिलांमागे जिवंत जन्मांची संख्या
(B) एकूण प्रजनन दर	(II) एका काल्पनिक स्त्रीला तिच्या संपूर्ण पुनरुत्पादक वर्षांत होणाऱ्या जिवंत जन्मांची एकूण संख्या
(C) बालमृत्यूचे प्रमाण	(III) प्रति 1000 जिवंत जन्मांमध्ये प्रसूतीदरम्यान मरण पावणाऱ्या महिलांची एकूण संख्या
(D) मातामृत्यूचे दर	(IV) प्रति 1000 जिवंत जन्मांमागे वयाच्या एक वर्षापूर्वी बाळांच्या मृत्यूची संख्या

खाली दिलेल्या पर्यायांमधून योग्य उत्तर निवडा.

(1) (A) - (I), (B) - (II), (C) - (III), (D) - (IV)

(2) (A) - (I), (B) - (III), (C) - (II), (D) - (IV)

(3) (A) - (I), (B) - (II), (C) - (IV), (D) - (III)

(4) (A) - (III), (B) - (IV), (C) - (I), (D) - (II)

33. 150 वर्षांहून अधिक काळ चाललेल्या ब्रिटीश राजवटीचा परिणाम म्हणून भारतीय समाज आणि संस्कृतीत झालेले बदल, हा शब्द वेगवेगळ्या स्तरांवर होणारे बदल समाविष्ट करतो, जसे तंत्रज्ञान, संस्था, विचारधारा आणि मूल्ये हे विधान कस्याच्च्या संबधात याहे

_____

खाली दिलेल्या पर्यायांमधून योग्य उत्तर देऊन रिक्त जागा भरा.

(1) संस्कृतकरण

(2) वसाहतीकरण

(3) पाश्चिमात्यीकरण

(4) धर्मनिरपेक्षता

34. बेगम रोकेया सखावत यांच्या 'सुलतानाचे स्वप्न' या पुस्तकात आपल्याला खालील उतारा आढळतो, 'पुरुष कुठे आहेत ?.ते कुठे असायला हवे.आम्ही आमच्या माणसांना घरात बंद करतो.जसे आपल्याला झेनाना मध्ये ठेवले जाते ? "या ओळी कशाचे वर्णन करतात ?

(1) पुरुषप्रधान समाजाने लादलेले दुहेरी मापदंड

(2) पुरुषप्रधान समाजात पुरुष आणि महिलांनी केलेल्या कामांची तुलना

(3) लिंगाच्या भूमिकांची उलटपालट

(4) आव्हानात्मक पितृसत्ता

35. For which of the following social reasons is the city preferred over village ?

(A) Decline of common resources in villages

(B) Opportunity for earning cash income

(C) Sufficient work opportunity

(D) Relative Anonymity

Choose the correct answer from the options given below :

(1) (A), (B) and (D) only

(2) (B), (C) and (D) only

(3) (A), (B), (C) and (D)

(4) (A), (C) and (D) only

36. Which of the following factors was ***not*** responsible for unification of India under Colonial rule ?

(1) Socio-Cultural (2) Economic

(3) Political (4) Administrative

37. Which of the following factors was ***not*** considered significant during industrialisation in independent India ?

(1) Development of heavy and machine-making industries

(2) Expansion of the public sector

(3) Presence of a large cooperative sector

(4) Role of coastal cities for trading purpose

38. In which of the following States is Birhor tribe found ?

(1) Assam (2) Bihar

(3) Rajasthan (4) Nagaland

39. The term ''prejudice'' refers to _____.

Fill in the blank with the correct answer from the options given below.

(1) Community identity

(2) Social inequality

(3) Pre-judgement

(4) Individual's life chances

40. Which of the following leaders is ***not*** associated with AITUC ?

(1) M.N. Roy (2) S.A. Dange

(3) V.V. Giri (4) Jayprakash Narayan

SPACE FOR ROUGH WORK

35. कोणत्या सामाजिक कारणांमुळे गावापेक्षा शहराला प्राधान्य दिले जाते ?

(A) गावांमधील सामायिक संसाधनांची घट

(B) रोख उत्पन्न मिळवण्याची संधी

(C) रोजगाराच्या पुरेशा संधी

(D) सापेक्ष अनामिकता

खाली दिलेल्या पर्यायांमधून योग्य उत्तर निवडा.

(1) (A), (B) आणि (D) केवळ

(2) (B), (C) आणि (D) केवळ

(3) (A), (B), (C) आणि (D)

(4) (A), (C) आणि (D) केवळ

36. खालीलपैकी कोणते घटक वसाहतवादी राजवटीखाली भारताच्या एकीकरणासाठी जबाबदार नव्हते ?

(1) सामाजिक-सांस्कृतिक (2) आर्थिक

(3) राजकीय (4) प्रशासकीय

37. खालीलपैकी कोणता घटक स्वतंत्र भारतातील औद्योगिकीकरणाच्या काळात महत्त्वपूर्ण मानला गेला नाही ?

(1) अवजड आणि यंत्रनिर्मिती उद्योगांचा विकास

(2) सार्वजनिक क्षेत्राचा विस्तार

(3) मोठ्या सहकारी क्षेत्राची उपस्थिती

(4) व्यापाराच्या उद्देशाने किनारपट्टीवरील शहरांची भूमिका

38. खालीलपैकी कोणत्या राज्यात बिरहोर जमात आढळते ?

(1) आसाम (2) बिहार

(3) राजस्थान (4) नागलँड

39. "पूर्वग्रह" हा शब्द _____ ला संबोधतो.

खाली दिलेल्या पर्यायांमधून योग्य उत्तर देऊन रिक्त जागा भरा.

(1) समाजाची ओळख

(2) सामाजिक विषमता

(3) पूर्व निर्णय

(4) व्यक्तीच्या आयुष्यातील संधी

40. खालीलपैकी कोणता नेता ए. आय. टी. यू. सी. (आयटक) शी संबंधित नाही ?

(1) एम.एन.रॉय (2) एस.ए.डांगे

(3) व्ही.व्ही.गिरी (4) जयप्रकाश नारायण

SPACE FOR ROUGH WORK

Read the given passage carefully and answer the next five questions.

In many ways it was a major political change, namely, *the collapse of the erstwhile socialist world* that hastened globalisation and also gave a specific economic and political approach to the economic policies that underpin globalisation. These changes are often termed as neo-liberal economic measures. We have already seen what concrete steps the liberalisation policy took in India. Broadly, these policies reflect a political vision of free enterprise which believes that a free reign to market forces will be both efficient and fair. It is, therefore, critical of both State regulation and State subsidies. The existing process of Globalisation in this sense does have a political vision as much as an economic vision.

41. What does the term 'liberalisation policy' refer to in the given passage ?

(1) Regulation of State subsidies

(2) Regulation of market forces

(3) Regulation of social welfarism

(4) De-regulation of market forces

42. What is the central political vision reflected in the economic policies underpinning Globalisation ?

(1) Free enterprise

(2) State subsidies

(3) Centralised power

(4) State regulation

43. What is the economic measure that accompanied the collapse of the socialist world and the advent of Globalisation ?

(1) Conservative measures

(2) Welfare measures

(3) Neo-liberal measures

(4) Protectionist measures

44. What major political change is highlighted in the passage ?

(1) Collapse of Welfare State

(2) Collapse of Capitalist State

(3) Collapse of Socialist State

(4) Collapse of trade protectionism

45. According to the passage, what is the political vision behind Globalisation ?

(1) It supports State regulation

(2) It is critical of State regulation

(3) It advocates for Socialist State

(4) It advocates for State subsidies

SPACE FOR ROUGH WORK

खाली दिलेला परिच्छेद वाचा आणि पुढे दिलेल्या प्रश्नांची उत्तरे द्या.

अनेक प्रकारे हा एक मोठा राजकीय बदल होता, म्हणजे पूर्वीच्या समाजवादी जगाचे पतन, ज्याने जागतिकीकरणाला गती दिली आणि जागतिकीकरणाला आधार देणाऱ्या आर्थिक धोरणांना एक विशिष्ट आर्थिक आणि राजकीय दृष्टीकोन देखील दिला..या बदलांना अनेकदा नवउदारवादी आर्थिक उपाय असे म्हटले जाते..उदारीकरणाच्या धोरणाने भारतात कोणती ठोस पावले उचलली हे आपण आधीच बघितले आहे. साधारणपणे, ही धोरणे मुक्त उद्योगाचा राजकीय दृष्टीकोन प्रतिबिंबित करतात, ज्याचा असा विश्वास आहे की बाजारातील शक्तींना मुक्त शासन कार्यक्षम आणि न्याय्य दोन्ही असेल.त्यामुळे राज्य नियमन आणि राज्य अनुदान या दोन्हींसाठी हे गंभीर आहे.या अर्थाने जागतिकीकरणाच्या सध्याच्या प्रक्रियेला आर्थिक दृष्टिकोनाइतकाच राजकीय दृष्टीकोन सुद्धा आहे.

41. वर दिलेल्या परिच्छेदात 'उदारीकरण धोरण' हा शब्द कशाचा संदर्भ देतो ?

(1) राज्य अनुदानांचे नियमन

(2) बाजार शक्तींचे नियमन

(3) सामाजिक कल्याणवादाचे नियमन

(4) बाजारातील शक्तींचे नियमन कमी करणे

42. जागतिकीकरणाला आधार देणाऱ्या आर्थिक धोरणांमध्ये केंद्रीय राजकीय दृष्टीकोन काय प्रतिबिंबित करतो ?

(1) मुक्त व्यवसाय (2) राज्य अनुदान

(3) केंद्रीकृत सत्ता (4) राज्य नियमन

43. समाजवादी जगाचे पतन आणि जागतिकीकरणाच्या आगमनासोबत कोणते आर्थिक उपाय होते ?

(1) पुराणमतवादी उपाययोजना

(2) कल्याणकारी उपाययोजना

(3) नियो-उदारवादी उपाययोजना

(4) संरक्षणात्मक उपाययोजना

44. या परिच्छेदात कोणते मोठे राजकीय बदल ठळकपणे दाखवले आहेत ?

(1) कल्याणकारी राज्याचा ऱ्हास

(2) भांडवलशाही राज्याचा ऱ्हास

(3) समाजवादी राज्याचा ऱ्हास

(4) व्यापार संरक्षणवादाचा ऱ्हास

45. खालील परिच्छेदानुसार, जागतिकीकरणा मागील राजकीय दृष्टीकोन काय आहे ?

(1) राज्य नियमनाला समर्थन देते.

(2) राज्य नियमना बाबत गंभीर आहे

(3) समाजवादी राज्याची बाजू मांडते

(4) राज्य अनुदानाचे समर्थन करते

SPACE FOR ROUGH WORK

Read the given passage carefully and answer the next five questions.

My grandfather, like most Nagas who had come into close contact with Europeans, was convinced that education was the only way to get ahead in life. He aspired for his children the kind of life he had seen being lived by the British administration and missionaries. He sent my mother away to school, first in neighbouring Assam, then as far as Shimla. My mother was encouraged by one of the more educated men in her village who told her that with an education in these new times, she could even become like the Indian lady who spoke before the world : Vijaylaxmi Pandit, who represented India at the UN. My father by dint of his own intelligence and hard work, put himself through the local mission school and college in Shillong. All Nagas of my parents' generation who were able to, chose to get educated in English. For them, it was more than a gateway to upward mobility. In a region where tribes that live no more than 20 kms apart speak completely different languages, it was a medium through which they could communicate amongst themselves and with the world. They became the voice of their people and made English the official state language.

46. Which of the following is the main reason for opening up of new opportunities for the people of North-East ?

(1) Urbanization
(2) Sanskritization
(3) Western education
(4) Modernization

47. According to the passage, which of the following is a gateway to upward mobility ?

(1) Politics
(2) Education
(3) Cultural change
(4) Social change

48. Name the process through which the movement of individuals takes place from their existing status to improved status.

(1) Sanskritization
(2) Westernization
(3) Assimilation
(4) Upward Mobility

49. Who among the following represented India at the UN ?

(1) Jawaharlal Nehru
(2) Vijaylakshmi Pandit
(3) British Missionaries
(4) Naga leaders

50. Which of the following is the reason for improved communication among the different factions of the Naga tribes ?

(1) Use of English language
(2) Missionary help
(3) Naga leaders
(4) Working together in British administration

SPACE FOR ROUGH WORK

खाली दिलेला परिच्छेद काळजीपूर्वक वाचा आणि खाली दिलेल्या प्रश्नांची उत्तरे द्या.

माझ्या आजोबाप्रमाणेच बरेच नागां, युरोपीय लोकांच्या संपर्कात आले, त्यांना खात्री होती की शिक्षण हाच जीवनात पुढे जाण्याचा एकमेव मार्ग आहे. ब्रिटिश प्रशासन आणि धर्मप्रचारक ज्या प्रकारचे जीवन जगत असल्याचे त्यांनी पाहिले, तशाच प्रकारचे जीवन त्यांना आपल्या मुलांसाठी हवे होते. त्यांनी माझ्या आईला शाळेत पाठवले, अगोदर त्यांनी आसाममध्ये नंतर शिमलाल्या पाठवले. माझ्या आईला तिच्या गावातील एका सुशिक्षित व्यक्तीने प्रोत्साहन दिले, ज्याने तिला सांगितले की या नवीन काळात शिक्षण घेतल्यास ती जगासमोर बोलणाऱ्या भारतीय महिलेसारखीही बनू शकतेः जसे की संयुक्त राष्ट्रात भारताचे प्रतिनिधित्व करणाऱ्या विजयलक्ष्मी पंडित प्रमाणे. माझ्या वडिलांनी स्वतःच्या बुद्धिमत्तेच्या आणि मेहनतीच्या जोरावर शिलाँगमधील स्थानिक मिशन स्कूल आणि कॉलेजमध्ये स्वतःला झोकून दिले. माझ्या आई-वडिलांच्या पिढीतील सर्व नागांनी इंग्रजीमध्ये शिक्षण घेणे उचित समजले. त्यांच्यासाठी हे मोठे उदेश प्राप्त करण्याचे प्रवेशद्वार होते. या प्रदेशात 20 कि. मी. पेक्षा जास्त अंतर नसणाऱ्या जमाती राहतात. ते पूर्णपणे भिन्न भाषा बोलतात व त्याव्यतिरिक्त, ते इंग्रजीतून आपआपसात आणि जगाशी संवाद साधू शकले. ते त्यांच्या लोकांचा आवाज बनले आणि इंग्रजीला राज्याची अधिकृत भाषा बनवले.

46. ईशान्येकडील लोकांसाठी नवीन संधी उघडण्याचे खालीलपैकी कोणते मुख्य कारण आहे ?

(1) शहरीकरण (2) संस्कृतकरण

(3) पाश्चिमात्य शिक्षण (4) आधुनिकीकरण

47. खालील परिच्छेदानुसार, कोणते घटक वरच्या दिशेने हालचाल करण्याचे प्रवेशद्वार आहे ?

(1) राजकारण (2) शिक्षण

(3) सांस्कृतिक बदल (4) सामाजिक बदल

48. ज्या प्रक्रियेद्वारे व्यक्तींची हालचाल त्यांच्या सध्याच्या स्थितीपासून सुधारित स्थितीपर्यंत होते त्या प्रक्रियेचे नाव सांगा.

(1) संस्कृतीकरण (2) पाश्चिमात्यकरण

(3) एकत्रीकरण (4) वरच्या दिशेने हालचाल

49. खालीलपैकी कोणी संयुक्त राष्ट्रात भारताचे प्रतिनिधित्व केले ?

(1) जवाहरलाल नेहरू

(2) विजयलक्ष्मी पंडित

(3) ब्रिटिश मिशनरी

(4) नागा नेते

50. नागा जमातींच्या विविध गटांमध्ये संवाद सुधारण्यासाठी खालीलपैकी कोणते कारण आहे ?

(1) इंग्रजी भाषेचा वापर

(2) मिशनरी मदत

(3) नागा नेते

(4) ब्रिटीश प्रशासनात एकत्र काम करणे

SPACE FOR ROUGH WORK

SPACE FOR ROUGH WORK

SPACE FOR ROUGH WORK

Read carefully the following instructions :

8. No candidate will be allowed to leave the OMR Answer Sheet blank. If any OMR Answer Sheet is found blank, it shall be crossed by the Invigilator with his/her signature, mentioning “Cancelled” on it.

9. Do not tear or fold any page of the Test Booklet and OMR Answer Sheet.

10. Candidates are advised to ensure that they fill the correct particulars on the OMR Answer Sheet, i.e., Application No., Roll No., Test Booklet No., Name, Mother’s Name, Father’s Name and Signature.

11. In case of any discrepancy in any question between English and Hindi/Regional language version, the English version will be considered as the final version for evaluation.

12. Rough work is to be done in the space provided for this purpose in the Test Booklet only.

13. The answers will be evaluated through electronic scanning process. Incomplete or incorrect entries may render the OMR Answer Sheet invalid.

14. Candidates are advised not to fold or make any stray marks on the OMR Answer Sheet. Use of Eraser, Nail, Blade, White Fluid/Whitener, etc., to smudge, scratch or damage in any manner the OMR Answer Sheet during examination is strictly prohibited. Candidature and OMR Answer Sheet of candidates using Eraser, Nail, Blade or White Fluid/Whitener to smudge, scratch or damage in any manner shall be cancelled.

15. There will be one copy of OMR Answer Sheet i.e., the Original Copy. After the examination is over, the candidate shall hand over the OMR Answer Sheet to the Invigilator. The candidate can take away the Test Booklet after the examination is over. If the candidate does not hand over the OMR Answer Sheet to the Invigilator and goes away with the OMR Answer Sheet, his/her candidature shall be cancelled and criminal proceedings shall also be initiated against him/her.

16. Candidates are advised strictly not to carry handkerchief, any mobile phone, any type of watch, belt or wear ornaments like ring, chain, ear-ring, etc., electronic or communication device, pen, pencil, eraser, sharpener and correction fluid to the Examination Centre. If any candidate is found possessing any such item, he/she will not be allowed to enter the examination centre. Possession of a mobile phone or any other aiding material as mentioned above by the candidate in the examination room will be treated as a serious violation and it may lead to cancellation of the candidature and debarring him/her from future examinations.

17. If a candidate violates any instructions or shows any indiscipline or misbehaviour, appropriate action will be taken including cancellation of candidature and debarring from future examinations.

18. Use of electronic/manual calculator is **not** allowed.

खालील सूचना काळजीपूर्वक वाचा:

8. कोणत्याही उमेदवाराला OMR उत्तरपत्रिका रिक्त ठेवण्याची परवानगी दिली जाणार नाही . कोणतीही OMR उत्तरपत्रिका कोरी आढळल्यास, ती तपासकाने त्याच्या/तिच्या स्वाक्षरीने ओलांडली जाईल, त्यावर "रद्द" असा उल्लेख केला जाईल.

9. चाचणी पुस्तिका आणि OMR उत्तरपत्रिकेचे कोणतेही पान फाडू नका किंवा दुमडू नका.

10. उमेदवारांनी OMR उत्तरपत्रिकेवर योग्य तपशील भरल्याची खात्री करावी, म्हणजे अर्ज क्रमांक, रोल क्रमांक, चाचणी पुस्तिका क्रमांक, नाव, आईचे नाव, वडिलांचे नाव आणि स्वाक्षरी.

11. इंग्रजी आणि हिंदी/प्रादेशिक भाषेतील आवृत्तीमधील कोणत्याही प्रश्नामध्ये विसंगती आढळल्यास, इंग्रजी आवृत्ती मूल्यमापनासाठी अंतिम आवृत्ती मानली जाईल.

12. केवळ चाचणी पुस्तिकेत या उद्देशासाठी प्रदान केलेल्या जागेत खडबडीत काम करणे आवश्यक आहे.

13. इलेक्ट्रॉनिक स्कॅनिंग प्रक्रियेद्वारे उत्तरांचे मूल्यमापन केले जाईल. अपूर्ण किंवा चुकीच्या नोंदीमुळे OMR उत्तरपत्रिका अवैध ठरू शकते .

14. उमेदवारांना OMR उत्तरपत्रिकेवर दुमडणे किंवा कोणतेही चुकीचे गुण न बनवण्याचा सल्ला दिला जातो . खोडरबर, खिळे, ब्लेड, पांढरा द्रव/व्हाइटनर इत्यादींचा वापर, कोणत्याही प्रकारे ओएमआर उत्तरपत्रिका परीक्षेच्या वेळी डागणे, स्क्रॅच करणे किंवा खराब करणे यासाठी सक्त मनाई आहे. इरेजर, नेल, ब्लेड किंवा व्हाईट फ्लुइड/व्हाइटनरचा वापर करून कोणत्याही प्रकारे डाग, ओरखडे किंवा नुकसान झाल्यास उमेदवारांची उमेदवारी आणि OMR उत्तरपत्रिका रद्द केली जाईल.

15. OMR उत्तरपत्रिकेची एक प्रत असेल , म्हणजे मूळ प्रत. परीक्षा संपल्यानंतर, उमेदवाराने OMR उत्तरपत्रिका पर्यवेक्षकाकडे सोपवावी. परीक्षा संपल्यानंतर उमेदवार चाचणी पुस्तिका काढून घेऊ शकतो. उमेदवाराने OMR उत्तरपत्रिका पर्यवेक्षकाकडे न दिल्यास आणि OMR उत्तरपत्रिका घेऊन निघून गेल्यास, त्याची/तिची उमेदवारी रद्द केली जाईल आणि त्याच्याविरुद्ध फौजदारी कारवाई देखील सुरू केली जाईल.

16. उमेदवारांनी रुमाल, कोणताही मोबाईल फोन, कोणत्याही प्रकारची घड्याळ, बेल्ट किंवा अंगठी, चेन, कानातली अंगठी इत्यादी दागिने, इलेक्ट्रॉनिक किंवा संपर्क साधने, पेन, पेन्सिल, खोडरबर, शार्पनर आणि दुरुस्ती सोबत नेऊ नयेत अशी सक्त सूचना देण्यात आली आहे. परीक्षा केंद्रात द्रव. कोणत्याही उमेदवाराकडे अशी कोणतीही वस्तू आढळून आल्यास, त्याला परीक्षा केंद्रात प्रवेश दिला जाणार नाही. परीक्षा कक्षात उमेदवाराने वर नमूद केल्याप्रमाणे मोबाईल फोन किंवा इतर कोणतेही सहाय्यक साहित्य बाळगणे हे गंभीर उल्लंघन मानले जाईल आणि यामुळे उमेदवारी रद्द केली जाऊ शकते आणि भविष्यातील परीक्षांपासून त्याला/तिला काढून टाकले जाऊ शकते.

17. जर उमेदवाराने कोणत्याही सूचनांचे उल्लंघन केले किंवा कोणतीही अनुशासनहीनता किंवा गैरवर्तणूक दाखवली, तर उमेदवारी रद्द करणे आणि भविष्यातील परीक्षांपासून परावृत्त करणे यासह योग्य कारवाई केली जाईल.

18. इलेक्ट्रॉनिक/मॅन्युअल कॅल्क्युलेटर वापरण्यास परवानगी **नाही** .